

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/5833,XVI-lekcja-historii-w-terenie-Operacja-Freston-historia-Armii-Krajowej-i-Konspiracyjnego-Wojska-Polskiego>
06.04.2026, 21:39

XVI lekcja historii w terenie „Operacja Freston - historia Armii Krajowej i Konspiracyjnego Wojska Polskiego na Ziemi Radomszczańskiej i Gidelskiej” - Gidle, 8 października 2010

07.10.2010

W dniu 8 października br. Urząd Miasta Radomska i Biuro Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi zorganizowały dla młodzieży szkół ponadpodstawowych rajd i konkurs wiedzy historycznej pt. „Operacja Freston - historia Armii Krajowej i Konspiracyjnego Wojska Polskiego na Ziemi Radomszczańskiej i Gidelskiej”.

W ramach rajdu młodzież przemierzyła urokliwe zakątki dorzecza rzeki Pilicy oraz lasów radomszczańskich i gidelskich. Poszukiwała tam śladów walk partyzanckich z okresu II wojny światowej oraz działalności Konspiracyjnego Wojska Polskiego, m.in. poprzez docieranie do bezpośrednich świadków tamtych wydarzeń. Organizatorzy chcieli przybliżyć młodzieży tę tematykę i w ten sposób uczcić pamięć żołnierzy I i II konspiracji, którzy złożyli ogromną daninę krwi w obronie Ojczyzny.

Uczestnicy rajdu musieli wykazać się podstawową wiedzą na temat okupacji niemieckiej w Polsce, działalności partyzanckiej na ziemi radomszczańskiej oraz działalności Konspiracyjnego Wojska Polskiego. Wykonywali zadania na ok. 16-kilometrowej trasie Gidle - Ewina - Żytno (trasa nr 1) oraz Żytno - Ewina - Gidle (trasa nr 2). Uczniowie odwiedzili również sanktuarium Matki Boskiej Gidelskiej w Gidlach. Rozstrzygnięcie konkursu i rozdanie nagród nastąpiło w Gidlach.

[Szczegółowe zasady rajdu i konkursu dostępne są w regulaminie.](#)

Pod koniec grudnia 1944 r. na terenie Inspektoratu Częstochowskiego AK dokonano zrzutu brytyjskiej misji wojskowej „Freston” pod dowództwem płk. Hudsona. W jej składzie, oprócz pięciu Brytyjczyków, znalazł się polski oficer Antoni Pospieszalski, pełniący rolę tłumacza i radiotelegrafisty. Zadaniem misji było nawiązanie kontaktu z polskim podziemiem oraz ocena sytuacji politycznej i militarnej na ziemiach polskich, wyzwolanych spod okupacji niemieckiej przez Armię Czerwoną. W ciągu trzech tygodni pobytu na Ziemi Radomszczańskiej płk Hudson i jego podkomendni spotkali się z dowództwem AK (w tym z gen. Leopoldem Okulickim „Niedźwiadkiem”), AL i NSZ, rozmawiali także z miejscową ludnością.

Misja została przerwana w II połowie stycznia 1945 r., kiedy członkowie brytyjskiej ekspedycji zostali aresztowani przez Sowieców i wywiezieni do Moskwy, skąd po wielu perypetiach powrócili do Londynu. Raport z misji, przychylny Armii Krajowej i Polskiemu Państwu Podziemnemu, przedłożony przez płk. Hudsona premierowi Wielkiej Brytanii, nie miał żadnego wpływu na działania dyplomacji brytyjskiej w sprawie polskiej.

Po zakończeniu drugiej wojny światowej żołnierze AK, którzy przez ponad 5 lat walczyli z niemieckim okupantem, znaleźli się w dramatycznej sytuacji. Wraz z wkroczeniem na ziemie

polskie Armii Czerwonej rozpoczęły się represje, aresztowania, skrytobójcze mordy. Niektórzy z byłych uczestników konspiracji postanowili nadal walczyć. W okolicach Radomska i Piotrkowa Trybunalskiego rozpoczęła działalność niepodległościowa organizacja pod nazwą Konspiracyjne Wojsko Polskie (KWP). Założycielem organizacji i jej pierwszym komendantem został kpt. Stanisław Sojczyński „Warszyc” – były żołnierz AK z tego terenu, który w nocy z 7/8 sierpnia 1943 r. wsławił się odbiciem z hitlerowskiego więzienia w Radomsku 51 przetrzymywanych tam osób. Po rozwiązaniu AK (19 stycznia 1945 r.), kpt. Sojczyński skrytykował decyzję swoich przełożonych, którzy jego zdaniem kapitulowali przed komunistycznym reżimem.

Największym sukcesem oddziałów „Warszycy” było uwolnienie – w nocy z 19/20 kwietnia 1946 r. – aresztantów z radomszczańskiego więzienia. Niestety, niedługo później organizacja została rozbita. Urząd Bezpieczeństwa trafił najpierw na trop uczestników akcji w Radomsku. Spośród 17 zatrzymanych, aż 12 zostało skazanych na karę śmierci. Po bestialskim zamordowaniu ciała skazanych pozostawiono w ponemieckim bunkrze, w lesie koło Bąkowej Góry. 27 czerwca 1946 r. w Częstochowie aresztowano kpt. „Warszycę”. Jego oraz pięciu innych żołnierzy z kierownictwa KWP skazano również na karę śmierci. Wyrok na skazańcach wykonano 19 lutego 1947 r. w Łodzi. Do dzisiaj nie wiadomo, gdzie pochowano kpt. Sojczyńskiego i jego podkomendnych. Ostatnich żołnierzy KWP komunistyczne siły bezpieczeństwa aresztowały w 1954 r., a wyroki śmierci za działalność konspiracyjną wykonywano jeszcze w 1955 r. Z tego też powodu właśnie ich pamięci chcieliśmy poświęcić tegoroczny rajd edukacyjny oraz konkurs wiedzy historycznej.

Bibliografia:

- *Atlas Podziemia Niepodległościowego 1944-1956*, red. R. Wnuk, Warszawa-Lublin 2007
- Borzobohaty W., „Jodła”. *Okręg Radomsko-Kielecki ZWZ-AK 1939-1945*, Warszawa 1984
- Toborek T., *Dowództwo Konspiracyjnego Wojska Polskiego przed Wojskowym Sądem Rejonowym w Łodzi* [w:] *Wojskowy Sąd Rejonowy w Łodzi*, red. J. Wróbel i J. Żelazko, Warszawa 2004, s. 52-63
- Toborek T., *Likwidacja Konspiracyjnego Wojska Polskiego w Łódzkiem w latach 1945-1951*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2004, nr 1(5), s. 81-106
- Toborek T., *Niechciany bohater*, „Kronika Miasta Łodzi” 2004, nr 1, s. 97-111
- Toborek T., *Stanisław Sojczyński i Konspiracyjne Wojsko Polskie*, Łódź 2007
- *Żołnierze wyklęci. Antykomunistyczne podziemie zbrojne po 1944 roku*, wybór i oprac. G. Wąsowski i L. Żebrowski, Warszawa 1999.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

„Wujek” 81

w fotografii archiwalnej

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
KOMISJA ŚCIGANIA ZBRODNI PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU

ODDZIAŁ W KATOWICACH
ul. Kilińskiego 9, 40-061 Katowice
tel. 032 609 98 41
www.ipn.gov.pl

foto #1

foto #2

foto #3

Pliki do pobrania

[\(doc, 84.5 KB\)](#)